

17. mais vesen

Taler
Anders Wyller

Dato
17 mai 1934

Sted
Paris

- 1 Vi er kommet sammen i dag for å tenke på vårt hjemland. Vi vil sende det en
hilsen, synge ut en glede, gi uttrykk for et fellesskap med det og mellom oss.
Minnet av den største hendelse vår historie kjenner, knytter sig sammen med
alle de erindringer som enhver av oss eier fra sitt eget liv som nordmann, vi
5 nevner vårt land, og straks stiger et bilde frem, en følelse skapes og fyller det
med sjel: Norge! Vi som bor ute, vet at det lever.

- På store høitidsdager ligger det nær å bruke de største ord. Vi gjør dyder av alt og
vil bare se skjønnhet. Av fattigdommen og litenheten, av kulden og
10 utilgjengeligheten fristes vi til å lage så altfor vakre vers. Men var vårt land rikt
og stort, vilde ingen av oss huske på kuldens og fattigdommens pris. Og med
rette vilde vi glemme den. Ti fedrelandsfølelsen går dypere enn til å dikte en grå
hverdag om til forjettende prakt. Fedrelandsfølelsen spør hverken om rikt eller
fattig, den kjenner samhörighet med det som er, fattig eller rikt. Derfor har det
15 heller ingen hensikt å si som den misnøide: «Jeg har ikke bedt om å bli født hvor
jeg fødtes!» Nei, men et sted blev han født. Nordmenn fødtes vi, og Norge er, - i
det har vår fedrelandsfølelse sitt utspring. Så beskjeden er den. Så uutryddelig er
den.

- 20 Intet folk har en mere positiv nasjonaldag enn det norske, mindre rettet mot
noe eller noen. Og intet folk har en nasjonaldag som så dagens lys i større
harmoni, som kjøpte sitt innhold med mindre uredelige midler. Den kjenner
ikke blod, kjenner ikke trykk, ikke hat eller tross, vår 17. mai-følelse er ren.
17.mai frigjorde, løftet og utvidet vårt land og våre sinn. Den skapte grunnlaget
25 for en norsk nasjon, bygget av norske individer. Den overlot til vår egen
dømmekraft og vårt eget ansvar nasjonens liv og individenes problemer. Og som
17. mai ned til vår egen tid har fortsatt å være vårt nasjonalt-åndelige midtpunkt,
vår åpenbaring av norsk nasjonalt vesen, strekker ansvaret, friheten under ansvar
sig ned til oss selv, også til oss som står samlet her idag.

Ti den som har en lykke, har den ikke gratis. 17. mai kom heller ikke gratis. Og det fedreland den skapte eier vi ikke gratis. Hver ny 17. mai skal minne oss om hva den kostet og hva den koster, det er tid idag til at vi selv måler vår lykke, 35 vårt ansvar, våre midler, til at vi stiller vårt kompass. Betyr 17. mai noe mere for oss, for hver enkelt av oss, enn en glad fest? Aksepterer vi den, ønsker vi at dens skjulte virkelighet ennå må leve og virke for Norge og for oss? Nuvel - da får vi spørre: hva skapte den, hva lærer den, hva krever den? Troen skapte 17. mai. Tro på Gud, på Norge og på nordmenn. Troen på Gud gav beskjedenhet og 40 evighetsperspektiv til ansvaret, troen på Norge gav et stort og konkret mål til det nære liv. Troen på nordmenn gav håp om at drømmen vilde virkeliggjøres og at virkeligheten vilde bære frukt.

17.mai forteller om en uhyre anstrengelse, om en sammenbitt innsats av 45 personlig mot. Ideen om fedrelandet brente hos mennene på Eidsvoll, ideen om fedrelandet og de offer den krever. «Hvor megen urett er ikke begått i fedrelandets navn!» sier de som står imot. Ja, megen urett er begått i fedrelandets navn, som i alle de navn menneskene tar i sin munn. Det er ikke fedrelandets skyld. Det er menneskenes. Forkast ikke en idé på grunn av 50 menneskenes svakhet. Forkast ikke 17. mai som ingen urett gjorde. Idag mere enn noensinne etter 1814 trenger vi til å fordype oss i 17. mais vesen. Ti vi lever i en tid som elsker å trå under føtter eller spre for alle vinder i hellige ideers navn. Vi lever i en verden som misbruker fordi den mistror, hvor falsk tro, voldstro, vantro, utro kjemper om makten, en verden som ikke kjenner måtehold, som 55 hverken kjenner frihet eller ansvar, individ eller virkelig samfund, en forvirringens og forvitringens tid for gammel og ung. Da er det en velsignelse i et stort og levende minne som har vist sin levedyktighet gjennom en fruktbar og vekslende historie. Som vår naturlige veiviser står 17. mai der. Den løser ikke alle problemer. Men den gir oss ånden til å løse problemene med.

60 Hør ikke på tvilerne, spør historien og kulturen og det positive i våre sinn. Hvordan vilde vi følt det om Norge idag ikke var fritt? Hva vilde vi gjort for at det kunde bli fritt? Bare å spørre er å lytte til ekkoet og se lysskjæret fra alle gode og varige gjerninger som er gjort i vårt folk siden nasjonen fødtes til sin 65 menneskeverdighet: var det tenkelig alt uten at fedrelandsfølelsen, fedrelandstroen lå under som en skapende flamme? Uten fedrelandssinn intet 1814. Uten 1814 ingen fri og norsk fornyelse av vår historie. Uten vår historie vilde vårt liv mangle vesentlige sider av det som nu gir det innhold. Wergelands

70 fremtidstro fikk sin næring fra Eidsvoll og skapte et århundre. Fedreland bygger på tro og ikke på tvil, men tro er fremtid. Norge er en evig vorden. Et kunstverk som aldri blir ferdig så lenge nordmenn lever. Bygget av materie og ånd, av synlig og usynlig, av levet, levende og ufødt. Slik trodde de alle som brøttet vei for oss og meislet trekk i Norges ansikt.

75

Idag stiger naturen hjemme frem for oss, inn i oss, og på samme vis historien, det levende og det døde. Alle har vi vel en bortgjemt grav som forteller om slekt og røtter, og mot det ufødte lar vi tanken vandre. Alt synes tale: Vær beskjeden i din kjærlighet som Norge er beskjedent, men gi den aldri fra dig. Vedkjenn dig fortiden, vær tålsom mot nutiden, hold håpet om fremtiden oppe. Bind sammen tradisjonen og utviklingen så den første ikke blir stiv og den andre ikke mangler rot. Dykk ned i maidagens fruktbare minne og la det fortsette å leve gjennom din egen gjerning. Søk eksemplene i vår frihets historie, varm dig hos dem, nær dig hos dem, dann dig hos dem. Og om du kjennes ved dagen og landet, da lag dig til de offer som kjærligheten måtte kreve, som den krever.

1814 bragte nordmenn sammen. Og hver 17. mai ennu skjer underet på ny, vi føler enhet, brorskap. Den dagen iallfall møtes vi i glede, maskene løsner, tilliten våger sig frem. La ikke morgendagen se sig grå tilbake mot et eventyr som ikke lenger er. Må det bli varig virkelighet som det engang var! Må vår følelse leve i oss hver arbeidets dag for hver 17. mai å blusse op med fornyet, fornyende flamme. Tvilen og fliret og kulden er våre fiender, hjemme og ute, omkring oss og i oss. 17. mai vant over dem, 17. mai vinner over dem.

95

Kilde

Anders Wyller: Kjempende humanisme. Oslo 1947, s. 11-15.

Emner

17. mai-tale, Norge, Norsk historie

100

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/17-mais-vesen>

105